

Erfbepplantingsplan 'De Duinhoeve'

September 2025

Colofon

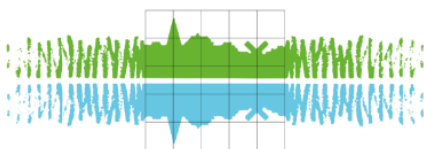
Landschapsbeheer Friesland

Commissieweg 15

9244 GB Beetsterzwaag

0512 – 38 38 00

www.landschapsbeheerfriesland.nl

Landschapsbeheer Friesland

In samenwerking met:

Louis Bolk Instituut

Kosterijland 3-5

3981 AJ Bunnik

0343 – 52 38 60

www.louisbolk.nl

Vivara Pro

Overloonseweg 11c

5821 EE Vierlingsbeek

0478 – 51 79 45

www.vivarapro.nl

In opdracht van:

Provinsje Fryslân

Tweebaksmarkt 52

8911 KZ Leeuwarden

058 – 29 25 925

www.fryslan.frl

Voorliggende rapportage is tot stand gekomen en gefinancierd in het kader van het LIFE IP All4Biodiversity programma.

Samen Natuurlijk!
Landbouw en natuur verdienen beter
www.all4biodiversity.nl [@All4biodiversity](https://twitter.com/All4biodiversity)

Status: V2 (Definitief)

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	1
2. HUIDIGE SITUATIE	2
3. ONTWERP	3
3.1. LANGS DE KOOIWEG	3
3.1.1. SOLITAIRE BOMEN EN LIGUSTERHAGEN (1A, 1B EN 1C)	3
3.2. ZUIDZIJDE WOONERF	3
3.2.1. SOLITAIRE BOMEN (2A)	3
3.2.2. BOMENRIJ (2B)	3
3.3. RONDON BEDRIJFSGEDEELTE	4
3.3.1. VOEDERHAAG (3)	4
3.3.2. SINGELS (4A EN 4B)	5
4. BEPLANTINGSLIJST	6
5. ERFONTWERP	7

1. Inleiding

Het project

In het kader van het LIFE project All4Biodiversity heeft provincie Fryslân de wens geuit voor het opstellen van erfontwerpen bij agrarische bedrijven op Schiermonnikoog. Een erf wordt vaak als 'stepping-stone' gezien binnen een ecologisch netwerk. Veel inheemse soorten gebruiken de erven als leefgebied en om van het ene gebied naar het andere gebied te kunnen migreren. Dit betreft o.a. soorten met een beperkte mobiliteit (zoals de egel). Groene elementen op het erf zijn niet alleen zeer waardevol voor het versterken en het behoud van allerlei kenmerkende plant- en diersoorten (goed voor de biodiversiteit), maar zorgen bovendien voor een aantrekkelijk landschap om in te recreëren en te wonen. Bebouwing wordt op deze manier beter in het landschap ingepast.

Achtergrond en doelstelling

Ons landschap is mede ontstaan door menselijk handelen. Door een combinatie van bodem, hydrologie en inrichting door de mens, is een rijk en gevarieerd landschap ontstaan. Ieder landschap heeft zijn eigen karakteristieken, met bijbehorende landschapstypen en ook de flora en fauna die daarbij horen, oftewel de biodiversiteit. Door ons gebruik van het landschap, 'slijt' het landschap op veel plekken, waarmee belangrijke onderdelen uit het landschap verdwijnen.

Het landschap van Schiermonnikoog wordt grotendeels gekenmerkt door de het Nationaal Park Schiermonnikoog, dat in beheer is bij Natuurmonumenten in samenwerking met Rijkswaterstaat. Veruit het grootste gedeelte van het eiland is een dynamisch landschap. De wind en de zee (de getijden) hebben het eiland gevormd; de duinen, het wad, de kwelders en de bossen. In de Banckspolder heeft de mens het landschap meer naar haar hand gezet. Hier wordt het bedijkingslandschap teruggevonden, in combinatie met het ruilverkavelingslandschap.

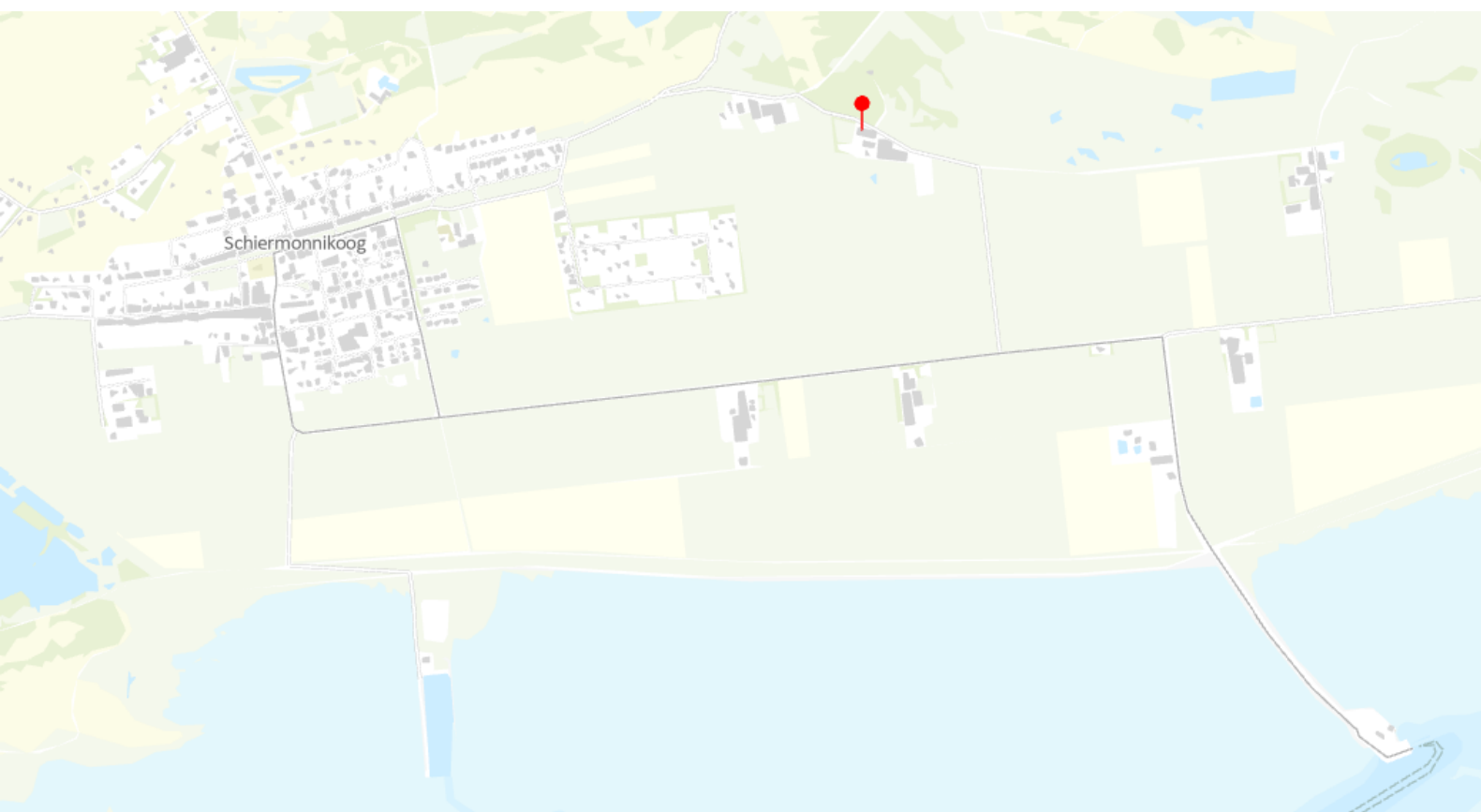
De boerenerven in de Banckspolder zijn karakteristiek voor het eiland en zijn van veraf goed in het landschap zichtbaar. Boerenerven zijn voor een aanzienlijk deel groen aangekleed, door middel van windsingels, hagen, (fruit)bomen, laanbomen et cetera. Deze groene onderdelen verfraaien het erf, zorgen voor beschutting, zorgen voor een mooie inpassing van het erf in het landschap én bieden leefruimte aan een verscheidenheid aan vogels, insecten en kleine zoogdieren. De bomen en struiken zorgen voor voedsel, beschutting en bieden nestgelegenheid op en rond het erf. De erven zijn in het open polderlandschap van Schiermonnikoog een onmisbare schakel voor deze soorten om zich door het gebied te bewegen. De erven liggen in een belangrijk weidevogelgebied dat wordt gekenmerkt door open graslandpercelen met greppels.

Doel van het project is om de biodiversiteit op kansrijke locaties op Schiermonnikoog te vergroten. Dit door middel van het terugbrengen van beplanting die typerend is voor boerenerven en waarbij de aanwezige bebouwing beter in het landschap wordt ingepast. Het ontwerp houdt dan ook rekening met de aanwezige gebiedswaarden die de basis dienen voor de inrichting van het erf. Daarbij wordt uitgegaan van inheemse en streekeigen beplanting.

2. Huidige situatie

Het erf van de familie Visser is één van de drie erven op het eiland die direct tegen de duinrand aan liggen. Samen met het naastgelegen erf van 'Florida', vormt het erf een langgerekte overgang tussen het duingebied en de achtergelegen polder. De gebouwen op het erf liggen evenwijdig aan de duinrand. De voorkant, het kampeerterrein en de woning, is daarmee in feite gericht op het westen en de achterkant, het bedrijfsgedeelte, op het oosten. De consequentie die dit met zich meedraagt, is dat het bedrijfsgedeelte direct aan de weg ligt. Zonder windsingel is het open gedeelte van het bedrijf daarom makkelijk zichtbaar vanaf de weg.

Op het erf zijn met name aan de westkant dichte windsingels aanwezig, rondom het kampeerterrein. Op het voorerf, langs de Kooiweg, staan diverse populieren. Deze zorgen voor problemen, doordat de wortels de wegen beschadigen. Daarom zullen de bomen worden verwijderd en wordt deze zijde van het erf opnieuw groen aangekleed. De zuidkant van het erf is vrijwel volledig open. Vanwege het weidevogelgebied is het wenselijk om hier een zekere openheid te behouden. Door het benutten van de kansen voor meer groen rondom en op het erf, wordt het erf aantrekkelijker voor diverse soortgroepen zoals (zang)vogels, kleine zoogdieren en insecten. Daarnaast wordt het erf verfraaid voor bezoekers en langskomend (toerisme)verkeer.

3. Ontwerp

3.1. Langs de Kooiweg

Langs de Kooiweg staan enkele populieren die verwijderd zullen worden. Daarnaast ontbreekt een duidelijke afscheiding tussen de weg en het erf. Door meer beplanting aan te brengen, wordt deze scheiding aangebracht.

3.1.1. Solitaire bomen en ligusterhagen (1a, 1b en 1c)

Door langs de Kooiweg enkele solitaire bomen te combineren met ligusterhagen, wordt voor een groenere aanblik en een betere afscheiding tussen weg en erf gezorgd. De combinatie van boom en haag zorgt voor meer beschutting voor (zang)vogels.

1a

- Solitaire boom: rode beuk (vroeger vaak een statussymbool op boerenerven).

1b

- Solitaire boom: rode beuk.
- Lengte ligusterhaag: 10 meter.
- Aanplant in een enkele rij, vijf stuks per meter.
- Beheer de haag als knipheg door deze één à twee keer per jaar bij te snoeien. Hierdoor blijft de heg laag.

1c

- Twee solitaire bomen: zomereik (eveneens volop aanwezig in de duinen).
- Lengte ligusterhaag: 33 meter.
- Beheer de haag als knipheg door deze één à twee keer per jaar bij te snoeien. Zo blijft het uitzicht van en naar het erf behouden.

3.2. Zuidzijde woonerf

3.2.1. Solitaire bomen (2a)

De aanplant van twee solitaire bomen zorgt voor meer beschutting, zonder het open karakter van deze zijde van het erf aan te tasten. De paardenkastanje zorgt verder voor veel nectar voor insecten, waardoor de bomen een enorm waardevolle toevoeging zijn voor de biodiversiteit.

- Plantafstand onderling: ca. 13 meter.
- Soort: paardenkastanje.

3.2.2. Bomenrij (2b)

Door het aanplanten van vier knotwilgen langs de zuidrand van het (woon)erf, wordt het vrije uitzicht vanuit de polder op het erf beperkt.

- Plantafstand onderling: ca. 10 meter.
- Beheer de wilgen als knotwilgen. Op deze manier wordt het open karakter van het achtererf in stand gehouden.

3.3. Rondom bedrijfsgedeelte

3.3.1. Voederhaag (3)

Vanaf de stal zal een nieuw pad worden aangelegd, richting achterliggend perceel. Langs het pad wordt aan één zijde een voederhaag aangeplant.

Een voederhaag bestaat uit verschillende soorten inheemse struiken met ieder een bepaalde medicinale werking. Door het eten van de struiken krijgt het vee bepaalde stoffen binnen die ziektes kunnen voorkomen/genezen. In onderstaande tabel worden de soorten weergegeven die in de voederhaag geplant worden en wat de medicinale werking per soort is.

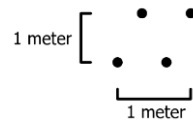
Naast de medicinale werking zijn deze soorten ook ecologisch waardevol. Wilgensoorten zijn bijvoorbeeld ecologisch zeer waardevol vanwege de vele insecten die zich voeden met nectar en stuifmeel in de bloeiende katjes. Doordat deze vroeg bloeien, zijn de struiken een goede voedingsbron voor wilde bijen en hommels die na de overwintering moeten aansterken. Eenstijlige meidoorn en sleedoorn bieden naast voedsel aan insecten ook voedsel, nestmogelijkheid en veiligheid aan vogels. De bottels van de hondsroos worden graag gegeten door soorten vogels waaronder een aantal trekvogels, die eilanden zoals Schiermonnikoog in het najaar gebruiken als tussenstop op hun trektocht. De veldesdoorn is een zeer goede drachtplant voor bijen vanwege het aanbieden van nectar en pollen. De bessen van de Gelderse roos worden gegeten door vogels, de bloemen worden graag bezocht door zweefvliegen.

Soort	Wetenschappelijke naam	Percentage	Medicinale werking
Veldesdoorn	<i>Acer campestre</i>	15%	Desinfecterend, tegen pijnlijke lever en vergiftigingen (beten/steken)
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	20%	Bloedsomloop verbeterend, tegen hoge bloeddruk
Sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>	5%	Tegen maagklachten, verstopping, wormen, blaasontsteking
Hondsroos	<i>Rosa canina</i>	15%	Antioxident, ontstekingsremmend
Geoorde wilg	<i>Salix aurita</i>	15%	Koortsverlagend, pijnstillend
Grauwe wilg	<i>Salix cinerea</i>	15%	Koortsverlagend, pijnstillend
Gelderse roos	<i>Viburnum opulus</i>	15%	Krampstillend

Het is belangrijk om het vee eerst kennis te laten maken met het eten van de struiken, bijvoorbeeld door eerst een uur bij de struiken te mogen en dit tijdsduur op te bouwen. Te veel van bepaalde soorten kan giftig zijn, in het begin is het vee hier nog niet mee bekend. Na een poosje krijgt het vee zelf door hoeveel ze van welke soort kunnen eten. Het vee zal dan ook gericht van bepaalde soorten eten als ze ergens last van hebben.

De soorten worden in groepsverband aangeplant om concurrentie tussen soorten te voorkomen, dat betekent 6 of 7 stuks van één soort bij elkaar. De ene soort groeit sneller dan de andere soort en door het planten in groepsverband wordt verdringing van soorten voorkomen.

Het is belangrijk om de struiken te beschermen met een raster, als het vee door de struiken kan lopen is er een grote kans dat de voederhaag vertrapt wordt. De eerste drie jaar kan het vee nog niet eten van de struiken, de struiken moeten eerst voldoende gegroeid zijn anders worden ze waarschijnlijk teveel beschadigd. Zet bijvoorbeeld het raster eerst 3 meter vanaf de voederhaag en als de struiken voldoende gegroeid zijn, volstaat 1 meter zodat het vee over het raster heen en/of overhangende takken kan aanvreten. Het raster wordt niet geleverd vanuit het project.

- Lengte: 70 meter.
- Aanplant in een dubbele rij in verschoven plantverband, totaal vier stuks per meter (zie afbeelding hiernaast).

3.3.2. Singels (4a en 4b)

Rondom het bedrijfsgedeelte met onder meer opslag en kuilplaten op het zuidoostelijke deel van het erf, ontbreekt beplanting. De aanplant van windsingels zorgt voor meer beschutting en zorgt voor een betere inpassing van het bedrijf in het landschap.

4a

- Dit element bestaat uit twee onderdelen. Het westelijke deel wordt ingericht met alleen struikvormers om het open karakter te behouden. Het oostelijke deel wordt ingericht met zowel bomen als struikvormers.
- Lengte westelijke deel: 35 meter.
- Lengte oostelijke deel: 40 meter.
- Soorten: zie beplantingslijst.
- Aanplant in een dubbele rij, in driehoeksverband zoals in de afbeelding, totaal vier stuks per meter.

4b

- Lengte: 50 meter.
- Soorten: zie beplantingslijst.
- Zowel struikvormers als boomvormers worden aangeplant.
- Aanplant in een dubbele rij, in driehoeksverband zoals in de afbeelding (zie 4a), totaal vier stuks per meter.

3.3.3. Drenkpoel (5) (aanbeveling)

Op het perceel achter het bedrijf ligt een drenkpoel. Drenkpoelen kwamen vroeger een stuk vaker voor in het landschap dan tegenwoordig. Ze zijn één van de landschapselementen die het landschap op het eiland kenmerken. Vroeger werden de poelen gebruikt voor het vee om te drinken, maar daarnaast hebben poelen vele voordelen voor bijvoorbeeld amfibieën en (weide)vogels.

Vanuit voorgenoemde cultuurhistorische en ecologische waarden van drenkpoelen is het van belang om de poel open te houden en te zorgen voor relatieve rust rondom de poel. Zo kunnen diverse soorten er gebruik van maken en blijft de poel een herkenbaar landschapselement.

4. Beplantingslijst

BOOMVORMERS				
Nr.	Soort (Nederlandse naam)	Wetenschappelijke naam	Aantal (st.)	Maat
1a.	Solitaire boom		1	Maat 14-16
	Rode beuk	<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropunicea'	1	
1b.	Solitaire boom		1	Maat 14-16
	Rode beuk	<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropunicea'	1	
1b.	Ligusterhaag		50	Bosplantsoen
	Wilde liguster*	<i>Ligustrum vulgare</i>	50	
1c.	Solitaire boom		2	Maat 14-16
	Zomereik	<i>Quercus robur</i>	2	
1c.	Ligusterhaag		165	Bosplantsoen
	Wilde liguster*	<i>Ligustrum vulgare</i>	165	
2a.	Solitaire bomen		2	Maat 14-16
	Paardenkastanje	<i>Aesculus hippocastanum</i>	2	
2b.	Bomenrij		8	Maat 14-16
	Schietwilg	<i>Salix alba</i>	8	
3.	Voederhaag		280	Bosplantsoen
	Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	56	
	Gelderse roos	<i>Viburnum opulus</i>	42	
	Geeorde wilg	<i>Salix aurita</i>	42	
	Grauwe wilg	<i>Salix cinerea</i>	42	
	Hondsroos	<i>Rosa canina</i>	42	
	Sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>	14	
	Veldesdoorn	<i>Acer campestre</i>	42	
4a.	Singel		300	Bosplantsoen
	Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	30	
	Egelantier	<i>Rosa rubiginosa</i>	20	
	Gelderse roos	<i>Viburnum opulus</i>	30	
	Gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>	30	
	Kruipwilg	<i>Salix repens</i>	20	
	Sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>	30	
	Wilde kamperfoelie	<i>Lonicera periclymenum</i>	20	
	Wilde liguster*	<i>Ligustrum vulgare</i>	20	
	Wilde lijsterbes	<i>Sorbus aucuparia</i>	20	
	Zachte berk	<i>Betula pubescens</i>	80	
4b.	Singel		200	Bosplantsoen
	Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	30	
	Egelantier	<i>Rosa rubiginosa</i>	30	
	Gelderse roos	<i>Viburnum opulus</i>	20	
	Gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>	30	
	Kruipwilg	<i>Salix repens</i>	20	
	Sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>	20	
	Wilde kamperfoelie	<i>Lonicera periclymenum</i>	10	
	Wilde liguster*	<i>Ligustrum vulgare</i>	20	
	Wilde lijsterbes	<i>Sorbus aucuparia</i>	20	
MATERIALEN				
Type			Aantal (st.)	
Boompalen			28	

*Deze soort kan voor vee giftig zijn. Gebruik takken of snoeiafval van deze soort niet als voer. De soort wordt niet toegepast in voederhagen of plaatsen waar het vee direct kan knabbelen van de struiken.

5. Erfontwerp

